

Tallinna supelrandade ajaloost
Toomas Abiline

5. juuni 2017

Täna on rahvusvaheline keskkonnakaitse päev.
Täna avati rannahooaeg. Pikakari rand sai sinilipu.

2000 aastat vana rooma mosaiik. Bikiinides inimesed rannal palli mängimas.
Pole midagi uut siin päikese all.

Tallinlaste lemmik väljasõidukoht 19. sajandil oli Kopli poolsaar. Rand, männisalud, 15 kõrtsi.
20. sajandi alguses kõik muutus. Tsaari-Venemaa rajas sinna suured sõja- ja laevatehased.
Paik raiuti lagedaks ja see muutus tundmatuseni.

Paljassaares asus Viru Liiva rand, Koplis Süsta to lõpus oli noorte kotkaste rand.

Kalamaja tänava lõpus Patarei kõrval supeldi, samuti praeguse Linnahalli kandis nn Soojakas.
Elektrijaama jahutusvesi soojendas merevett. Seal sai ujuda varakevadel ja hilissügisel ka.

Suvitamine ja suplemine hakkas Tallinnas laiemalt levima 18.-19. sajandil. Oluline oli linnamüüride vahelt välja pääseda.

Viimsis ja Löwenruhs sai võtta vanne jms. Kümblusasutuste kultuur levis.

Kadrioru kuurort sai alguse 1813. See oli teadaolevalt Vene impeeriumi esimene merekuurort.
Benedikt Georg Witte supelasutus, võõrastemaja, hobusetall ning supelmajad mere kaldal.
Romantiline kooslus. Soojad ja külmad mereveekümbused. Vett timmiti mitmesuguste ravimtaimedega.
Kadriorgu külastas Peterburi koorekiht, sh tsaari tütred.

Rannas olid puidust supelmajad, mille juurde viis pikk sild. Sai otse puhta jalaga ja privaatset vette. Soovitati alasti suplust.

Rannas olid veel 20. sajandi alguseni meeste ja naiste ajad eraldi.

19. sajandil oli veel ontlik lähenemine. Naistel pidid jalas olema sukkepüksid.

Suurem pööre toimus pärast I MS. Enne seda pidas aristokraatia päevitust robustseks.

1920ndatel läks moodi suplus ja sport üldse. 1930ndatel läks moodi ka päevitamine.

Pärnus ja Narva-Jõesuus olid supelvankrid. Hobune vedas selle parasjagusügavasse vette. Seal siis riietuti ümber ja sai varjatult vette minna. Kui oli soov tagasi saada, siis anti lipukesega hobusemehele märku.

Pirital sai 1920ndatel alguse päris supelkultuur. Enne I MS olid seal kaluriosmikud, roostetanud meremärgid jms.

Suvilaid ehitati linna poole jõge. Need rikkamad eestlased nimetasid kalureid põrsakülaks.

Vastupidi jällegi matsikülaks. Tasapisi algasid korrastus- ja ehitustööd.

Tollal olid olulised tervislikud eluviisid. Nt tuberkuloosi vastu sai päikese ja männimetsaõhuga.

Arendada sooviti, aga Piritale oli esialgu raske saada. Tulid mootorlaevad ja bussid. Laevad

väljusid Kalarannast, bussidele olid suviti tohutud järjekorrad.

Pirita teel oli palju liiklusõnnetusi. Karikatuur: mees jalutab mööda teed kirst seljas, nii igaks juhuks, et võib-olla läheb vaja..))

Pirital toimetasid mehed enne II MS juba palja rinnaga, ainult pükstes. Mujal Euroopas oli meestel rind enamasti kaetud.

Naistel pidi olema trikoo ühes tükis. Naba ei tohtinud paista! Naba võis hakata paljastama peale II MS.

Pirita oli tollal ülipopulaarne. Rannatoole renditi, need said tihti otsa.
1920ndatel oli trikoo nii rinda kui ka selga varjav. Pükste osa samas väga pikk ei olnud.

1929 uus rannahoone. 130 m pikk, 30 m sügav.
Pirita kaunistamise selts oli väga aktiivne ja produktiivne.
Piritast on palju fotosid.

Koroona oli 1930ndatel rannas moeasi. Samuti kaardimäng, võrkpall, kõieronimine, turnimispuud.
Alkoholi võis tarvitada ainult rannasalongis.
Supelriideid ei võinud suvalises kohas välja väänata.
Olid ka eraldi meeste ja naiste rannad. 100 m kaugusel pidi vastassugupool püsima.
Samas rannavarustuses oli binokkel..))

Rannasalong oli väga populaarne. Orkester, rannakuninga ja -kuninganna valimised, seltskonnamängud jne.
Seltskonnauudistes vigureeris Pirita rand pidevalt.

Kuna 1930ndatel oli päevitamine moes. Trikoo muutus selja pealt paljastavamaks.
Materjalist eelistati villast. Varem puuvillast, aga see luitus liialt kiiresti.

Vt YouTube 1930ndate Eestist värvifilm.
Estonia in the 30ies.

Naisvõimlemine oli väga pop. Mõned kõhtu paljastavad trikood oli ikka 1930ndatel ka juba.
Trikood pidid olema värvilised, et eristuda aluspesust.

Stroomi rand on saanud nime ühe kõrtsi järgi, mis asus Paldiski mnt ja Pirni to nurgal.
Praegune rand oli varem karjamaa. Ainult karjapoisid ujusid seal.
Stroomi mets oli väljasõidukoht. 1920ndatel hakati ka randa arendama. Stroomi oli lihtrahvalikum, Pirita oli nooblim. Aga Stroomil oli ka söögi- ja joogikohti, sai tantsida, õnneloosi jms.
Rannahoonet esialgu polnud. Pelgulinna heakorra selts hakkas arendamisega tegelema.
1935 valmis rannahoone projekt Anton Soansilt. Kaasaegne ehitits. Pikad supelsillad viisid vette.
Neid võiks ka tänapäeval olla. Saaks kiiremini ja mugavamalt vette. Inglismaal on neid sildu.

Pelgulinna reovesi voolas juba enne II MS Stroomi vette. Telliti reoveepuhastusseade Inglismaalt ja maksti see väljagi, aga tuli nõukogude võim.
Rannahoone põles maha. Vesi reostus. Alles Paljassaare puhastusjaamaga sai vee paremaks.
Sinilipp on samas vaid Pirital ja Pikakaril.

1950ndatest oli nii trikoosid kui ka bikiine. 1970ndatest tulid moodi sünteetilised materjalid.

Nüüd on Pirita rannahoone suures osas korterelamuteks ümber ehitatud.

Konspekteris Liina Steinberg